

Michi-Noeki is voorbeeld van gezonde publieke ruimte

‘Ontmoetingsconcept Michi-Noeki in Oosterparkwijk is groot succes’

Strategisch geplaatst langs een drukbezochte straat en supermarkt, ligt de Michi-Noeki goed in het zicht.

Hij staat al vier maanden in de Oosterparkwijk in Groningen: de eerste ‘Michi-Noeki’ van Nederland. Deze halteplekken voor laagdrempelige ontmoetingen zijn onder andere een wapen tegen toenemende eenzaamheid. Wat maakt dat een van origine Japans overheidsconcept ook hier zo goed aanslaat en hoe gaat het de Nederlandse wijken opschudden?

Auteur: Jesse Kiel | Beeld: Rufus de Vries, Jesse Kiel, Frans Geubel

De ‘Nederlandse’ Michi-Noeki is geïnspireerd op de Michi No-Eki’s uit Japan: bemande halteplaatsen die ongedwongen ontmoetingen faciliteren tussen wijkbewoners. Het originele Japanse concept ontstond op initiatief van de landelijke overheid, de gemeente Groningen volgt nu. Wijkbewoners hebben zelf een rol in de Michi-Noeki, bijvoorbeeld als vrijwilliger. In totaal staan er in Groningen 16 vrijwilligers, twee per dagdeel, klaar voor een luisterend oor. Zij worden aangestuurd door welzijnsorganisatie Werkpro.

Het concept voor de Michi-Noeki was een inzending van architectenbureau Vollmer+Partners voor de prijsvraag WHO CARES, een initiatief van voormalig Rijksbouwmeester Floris Alkemade. Het kreeg de tweede plek, desalniettemin committeerde de gemeente Groningen zich om de Michi-Noeki te realiseren. In september 2023 werd deze officieel geopend door Annie Tak, bewoonster en ‘moeder’ van de Oosterparkwijk, na een traject van zeven jaar. Zij zette zich 32 jaar lang in voor de sociale samenhang van de wijk, als voorzitter van de vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk. Tak werd daarbij vergezeld door wethouder Carine Bloemhoff (Oude Wijken), Miranda Dontje van Werkpro, architect Irene Edzes van Vollmer+Partners en Milou Joosten-Schalkwijk van Atelier Rijksbouwmeester.

Het zwarte gebouwtje staat op de hoek van de kruising tussen de Vinkenstraat en de Zaagmuldersweg, een veelgebruikte verkeersader die de wijk in en uit brengt. Aan de achterkant van de Michi-Noeki wordt gewerkt aan een viswinkel. Dit initiatief won een prijsvraag van de gemeente en versloeg daarmee een tabakszaak. We ontmoeten Bleeker, van het gebiedsteam Oude Wijken, in die viswinkel. De gebiedssecretaris, een bekend gezicht in de wijk, is in gesprek met een van de eigenaren van de viswinkel.

‘Waarom we de wijk hier in Oosterparkwijk hebben neergezet, dat is toch vooral omdat hier veel eenzaamheid speelt’, legt Bleeker uit. ‘De populatie vergrijsst. De komende jaren verwachten wij hier weer zo’n duizend 65-plussers bij.’ De Oosterparkwijk is van oudsher een volkswijk met ‘stoepzitters’, vertelt hij. Het is onderdeel van het Nationaal Programma Veiligheid en Leefbaarheid en aangesteld als een van twintig focusgebieden van het Rijk.

Bleeker: ‘De wijk ontwikkelt de goede kant op, maar het is nog steeds een wijk met buurten onder het stedelijke gemiddelde.’ Met de toegenomen eenzaamheid onder studenten en armoede onder bewoners, speelt de Michi-Noeki in op een concrete behoefte: verbinding en naoberschap.

Robert Bleeker, gebiedssecretaris Oude Wijken bij de gemeente Groningen, kan niet anders zeggen: de Michi-Noeki is sinds de opening in september een groot succes. In deze halteplaats, neergezet in de Oosterparkwijk, worden ongedwongen en laagdrempelige interacties met bewoners gefaciliteerd. Zij kunnen hier terecht voor een goedkoop kopje koffie of thee, even uitrusten op hun route of naar het toilet.

De Michi-Noeki aan het Wielewaalplein is naast koffiehoeke en ontmoetingsplek ook voorzien van een overlegruimte die gehuurd kan worden, bijvoorbeeld voor een spreekuur met de wijkagent. Ook zijn er oplaadpunten voor telefoons en scootmobielen, een commode voor baby’s en een uitgiftepunt voor menstruatieproducten, waar vrouwen gratis gebruik van mogen maken.

Resultaten van de Michi-Noeki

Het is midden op de dag nog rustig, twee vrijwilligers heten ons welkom als we ons hoofd door de voordeur steken. De een heet Michiel, hij heeft een basisbaan en vult het rooster van vrijwilligers aan. De ander is Madik, een vrijwilliger die na brand door kortsluiting noodgedwongen verhuisde naar de Oosterparkwijk. Hij laat tweede en derdegraads brandwonden zien, vertelt over zijn revalidatie en deelt dat hij via werkplatform Link050 besloot zijn hulp aan te bieden bij de Michi-Noeki. 'Na de brand had ik veel angst over de situatie waarin ik was beland. Het contact met de buurt helpt mij ook.'

De vrijwilligers en Bleeker zijn positief over het effect dat de Michi-Noeki tot nu toe al heeft op de Oosterparkwijk. Ter illustratie leest Bleeker een berichtje voor uit een groepsapp, gestuurd door de projectleider van het concept. In het bericht worden voorbeelden aangehaald van dankbare bewoners, ter illustratie van het initiële succes van de ontmoetingsplek. Er is zelfs een relatie ontstaan tussen twee vrijwilligers.

'Wat een mooie maanden waren het. Net met het Michi-Noeki-koppel de laatste uren van het jaar doorgevoert. Wat was het bijzonder om de meest uiteenlopende gesprekken mee te maken. Een 70-plus mevrouw die na haar operatie vaak moet plassen en zo blij is met het extra toilet. Een andere vrouw die in haar jas wordt geholpen omdat ze een beroerte had gekregen en uitval klachten heeft. Als ze naar de supermarkt gaat, plast ze vaak ervoor en erna.'

De projectleider vervolgt: 'Steeds weer een kopje koffie, wat aanspraak en bewoners leren elkaar kennen aan de ronde tafel van de Michi-Noeki. Ze zingen samen, halen herinneringen op, vertellen over hun leven, hobby's en worstelingen. De setting is open en intiem verwelkomend. Gasten nemen koekjes mee en zelfs onze vaste brotpot in zijn scootmobiel bracht vorige week taart mee. Zestien vrijwilligers inmiddels, die elk weer aanhaken op andere activiteiten in de wijk. Het is weer een fijn olievlekje.'

De Michi-Noeki nodigt uit om even bij te komen van je dag of als tussenstop naar de supermarkt toe, vertelt Madik. Veel gezinnen met kinderen gaan er naar de wc. Ouderen halen er soms wel meerdere keren op een dag een kopje koffie. Die is hier een euro, cappuccino is hier 1,30.

Onderzoek Rijksuniversiteit

In de eerste fase van de Michi-Noeki was het voor bewoners, die volgens Bleeker al regelmatig polshoogte

kwamen nemen, wél wennen. 'Als iemand er nog nooit geweest is, dan is er schroom om binnen te stappen', vertelt Michiel. Het concept is volgens hem onbekend in Nederland, waar voor een bezoek aan het toilet vaak gepaard gaat met een verplichte consumptie. Na het eerste bezoek, zo vertelt hij verder, is het ijs echter al snel gebroken. Ook bewoners van wijken verderop weten de Michi-Noeki inmiddels te vinden.

Zo ook Sjauwk, een vrouw van middelbare leeftijd met een uitkering die halverwege het gesprek de Michi-Noeki binnenloopt voor koffie. Zij woont in de Noorderplantsoenbuurt, gelegen nabij de Oosterparkwijk. Zij vond de Michi-Noeki via het Leger des Heils en andere maatschappelijke initiatieven die de Oosterparkwijk rijk is. En zoals Sjauwk zijn er meer, bevestigen de vrijwilligers: 'In andere wijken ligt het aanbod van maatschappelijke initiatieven lager, dus komen sommige bewoners hierheen. Het laat zien dat er een tekort is aan plekken waar je ongedwongen en gratis kan binnenlopen.'

'We proberen de Michi-Noeki via verschillende kanalen meer bekendheid te geven', zegt Bleeker. Eerder ontvingen bewoners rondom het zwarte gebouwtje al een koffiemunt en konden ze een bonnetje knippen uit de buurtkrant. Op de wijkwebsite van de Oosterparkwijk wordt de halteplaats ook uitgelicht. Die kruisbestuiving werkt twee kanten op. In de koffieruimte van de Michi-Noeki hangt een kaart van de wijk waarop andere initiatieven worden uitgelicht met een vlaggetje.

De gemeente Groningen laat het succes onderzoeken en meten door de Rijksuniversiteit Groningen. Zo is er al voor realisatie van de Michi-Noeki onderzocht welk type bewoners zich begeven rondom de halteplek en hoe hun sociale interacties er op dat moment uit zien. Dit onderzoek zal herhaald worden nu de Michi-Noeki is geplaatst. Op deze manier kan inzicht worden verkregen in het effect van de Michi-Noeki op de sociale interacties en welk type bewoners het wel/niet aantrekt. Michi-NoekiOok wordt er kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Met vragenlijsten en interviews wordt onderzocht of de beoogde effecten, waaronder het tegengaan van eenzaamheid, ermee bereikt worden.

Bleeker maakt zich weinig zorgen over de uitkomsten van het onderzoek van de RUG. De verhalen van vrijwilligers geven volgens hem een goede indicatie van het aanhoudende succes. 'Het is natuurlijk een cliché, maar voor mij is het al geslaagd als je een handjevol bewoners kunt helpen met een fijn gesprek. En het zijn er meer dan een handjevol.'

Omgevingspsychologie

Hoewel het architectonische ontwerp in Groningen niet van Vollmer+Partners komt, en de vorm ervan dus niet in beton gegoten is, is het concept wel gepatenteerd intellectueel eigendom. 'Op dat concept zijn we zuinig', zegt architect en partner Irene Edzes. 'We willen dan ook zeker invloed op de uitbreiding van Michi-Noeki's. Er zit ontzettend veel denkwerk achter de structuur en de plaatsing ervan in een wijk.' Kenmerkend aan de Michi-Noeki is volgens haar de stedenbouwkundige inpassing en het meenemen van aspecten uit de omgevingspsychologie.

In Groningen is bijvoorbeeld gelet op de verschillende manieren waarop de Michi-Noeki vanuit de wijk benaderd kan worden, met aandacht voor toegankelijkheid voor minder mobiele bewoners. Zo hoeven bezoekers geen drempel over om de Michi-Noeki te betreden. In Den Haag wordt ook een Michi-Noeki uitgewerkt, voor de Bomenbuurt. Bewoners namen hiertoe zelf het initiatief na het zien van concept tijdens een reizende tentoonstelling van WHO CARES. De Michi-Noeki wordt meegenomen in het plan om de buurt te herbestraten en de riolering te reorganiseren. Het startbudget is al geregeld, voor het gehele plan is echter nog geen meerderheid in de gemeenteraad.

'In Groningen willen we, als het succes aanhoudt, graag stapsgewijs uitbreiden naar vier locaties', vertelt Bleeker. Dat doet de gemeente voorzichtig, want 'het gaat hier om gemeenschapsgeld'. De locaties moeten, zoals ook Edzes bevestigd, zorgvuldig worden uitgekozen om bestaande maatschappelijke initiatieven niet in de weg te zitten. Edzes benadrukt echter wel dat de Michi-Noeki functioneert als een netwerk, met meerdere haltes in een wijk. 'Ik hoop dat ze in Den Haag direct met meerdere haltes starten. Dan kan je beter onderzoeken hoe de Michi-Noeki presteert.'

Nu de eerste Michi-Noeki fysiek te bezoeken is en wordt gemonitord door de RUG, vinden er volgens Edzes nu ook serieuzere gesprekken met andere gemeenten over het adopteren van het concept. De uitbreiding hing al tijdens de opening in Groningen in de lucht. 'Wij geloven erg in de waarde van dit soort plekken en hopen van harte dat het niet bij deze ene halteplaats blijft', zei Milou Joosten, betrokkene vanuit het College van Rijksadviseurs. 'Nu samen met Rijksbouwmeester Francesco Veenstra pleiten wij opnieuw voor zorgzame woonomgevingen, waar mensen geactiveerd worden en ontmoetingen worden gestimuleerd. Naast voldoende passende woningen vragen we ook aandacht voor sociale structuren, voorzieningen en een gezonde publieke ruimte. Michi-Noeki is hier een mooi voorbeeld van en wij zullen onze gesprekspartners dan ook zeker naar deze mooie plek verwijzen.'

De opening van de Michi-Noeki.

Gebiedssecretaris Robert Bleeker en vrijwilligers binnen in de Michi-Noeki.

Aan de achterkant van de Michi-Noeki bevindt zich een viswinkel.